

KAMERÜDDİN İLİNİN ADININ NEREDEN GELDİĞİ

Yrd. Doç. Dr. Kerim TÜRKMEN

Alâddin Keykubat İçel Bölgesi'ni fethetti. Bu bölgeye yerleş-tirmiş olduğu Türkmenler daha sonra Karamanoğulları Beyliğini kurdular (1). Claude Cahen'in «Osmanlılar'dan önce Anadolu'da Türkler» adlı eserinde (2) M. 1228 yılında Mut ve Ermenek hava-lisinin Kamerüddin isminde birine bağışlandığı için «Kamerüd-din İli» adının verildiğini iddia etmektedir. İslâm Ansiklopedisin-de de M. 1228'de buralara Kamerüddin adının verildiğini zikret-mekte olup ismin kaynağının nereden geldiği belirtmemektedir (3). Kamerüddin ili adlandırması günümüze kadar geniş tartış-malara yol açmıştır. Sanat tarihçilerinin tümü ismin varlığı üze-rinde anlaşılırken, ismin kaynağı hakkında görüş ayrılıklarına düşmüşlerdir. Bu konuyu aydınlatmak için, bir kaç kaynak eseri gözden geçirmemizde yarar görmekteyiz. Bahsi geçen eserlerden ilki İbn-i Bibi'nin «Selçukname» sinde Karamen Bey'in babası Nure Sufi'den bahsederken şunları söylemektedir: (4).

چون اولاد قبا ابراهان که بدر ایشان در ابتدا * ذالت از خدامان تورکستان نواحی
ارمن بود که بقمرالدین معروفست و همواره از ان کوهها بلارنده فخم کشیدی و قسوت
چال و اطفال مرتب داشتی.

«Babaları Kamerüddin ili adıyla tanınmış bulunan Ermenis-tan civarı dağlarından Lârende'ye kömür taşıyarak çoluk çocu-ğunun yiyeceğini temin etmekle geçinen kömürcü Türkmen'ler-dendir» diye ifade ederken, bölgenin ismini Kamerüddin olarak zikretmektedir. Bu ismin nereden geldiği konusuna gelince, her-hangi bir açıklama bulunmamaktadır.

- (1) Turan, O. «Selçuklular, Tarihi ve Türk İslâm Medeniyeti», Turan Ya-yınevi, İstanbul, 1969, 2. baskı, s. 277.
- (2) Cahen, C. «Osmanlılar'dan Önce Anadolu'da Türkler», Çev. Y. Moran, E. Yay. Tarih Dizisi, I. İstanbul, 1979, s. 133.
- (3) İslâm Ansiklopedisi, 58, cüz. M.E. Basımevi, İst. 1977, s. 316.
- (4) Uzunçarşılı, İ.H. «Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu Karakoyunlu Devlet-leri», T.T.K. Yay. 3. Baskı, Ankara 1984, s. 1.

Bir diğerkaynak eser olan İbn-i Batuta'nın «Seyahatname»sinde Konya civarından bahsederken şunları söylemektedir (5).

وهي مدينة عظيمة، حنة العمدارة، كثيرة المياه والأنهار والبيداتين، والفواكه،
وبها المشمش المسمى بقمر الدين، وقد تقدم ذكره ويحمل منه أيضا إلى ديار مصر
والشام.

Burası «Büyük bir şehirdir, güzel yapıları, bol suları ve nehirleriyle bağ ve meyvelerinin var olduğunu, Kamerüddin diye adlandırılan, Mısır ve Şam'a da gönderilmekte olan bir çeşit kayısının bulunduğunu» söyler.

Diğerkaynak eser olan Guy Le Stringe'nin «Bulden El Hilâfe El Şarkiye» (6) de İbn-i Batuta'nın Konya'dan bahsederken şu sözleri sarf ettiğini belirtmektedir :

وأشاد بقوتيه فقال انها مدينة عظيمة حنة العمدارة كثيرة المياه والأنهار
والبيداتين والفواكه وبها المشمش المسمى بقمر الدين ويحمل
متبعا إلى الشام.

«Konya'ya değinirken burasının büyük bir şehir, güzel yapılarının, bol suları ve nehirleri ile meyvelerinin bulunduğunu, ayrıca Mısır ve Şam'a gönderilen Kamerüddin isminde bir çeşit kayısının olduğunu» söyler.

Kalkaşendi ise, «Subh-ul-Aşâ» adlı eserinde Anadolu'daki Türkmen Beylikleri ve yerleşim yerlerinden bahsederken Konya Bölgesi'nin «Takvim-ül Bulden'e dayanarak şöyle anlatmaktadır: (7).

وهي مدينة مشهورة، وبها دار السلطنة، والجبال مطيفة بها من كل جانب، وتبعد
عنها من جهة الشمال، وينزل من الجبل الجنوبي منها نهر يدخل إليها من غربها، وبها
البيداتين من جهة الجبل على نحو ستة فراسخ، ونهرها يسقى بساتينها، ثم يعبر بحيرة
ومروجاء، وبها الفواكه الكثيرة، وفيها يوجد المشمش المعروف بقمر الدين وهي شائسة
قاعدة مملكة السلجوقية ببلاد الروم، كان الملك ينتقل منها إلى قيسارية، ومن
قيسارية إليها.

«Burası ünlü bir şehirdir. İçinde saltanat sarayı bulunmaktadır. Kuzeyden, uzak olmak üzere, her tarafı dağlarla çevrilidir.

(5) Abdullah Muhammed Bin İbrahim, «İbn-i Batuta», «Seyahatnamesi», Beyrut 1964, s. 293.

(6) Strange, L.G., «Bulden El-Hilâfe El Şarkiye» Beyrut 1985, II. Baskı, s. 181.

(7) Kalkaşendi, Şeyh Ebi-il Abbâs Ahmet, «Subh-ül Aşa», 5. cüz, Kayhire, 191J, s. 352.

Güney tarafındaki dağlardan nehir akarak şehrin batısından içeri girmektedir. Dağ yönüne doğru 6 fersahlık bir mesafede bağları bulunur. Nehir de bu bağları suladıktan sonra göl ve otlaklara ulaşır. Meyvesi boldur. Kamerüddin diye bilinen bir çeşit kayısı bulunur. Burası Rum diyarındaki Selçuklularının memleketinin ikinci üssü durumundadır. Sultanın buradan Kayseri'ye, Kayseriden de buraya gelip gittiğini söylemektedir.

Yukarıda bahsi geçen kaynaklardan da anlaşılacağı üzere bu yöreye Kamerüddin ili adının verilmesi ne Karamanlılar'ın buralara yerleşmesinden, ne de Kamerüddin isminde birine bağışlanmasından dolayıdır. Bu ismin verilmesinde Kamerüddin diye adlandırılan bir çeşit kayısı rol oynamıştır. Günümüzde bile Mısır, Irak ve Suriye'de halâ kayısı pestiline Kamerüddin adının verilmesi yukarıdaki görüşümüzü desteklemektedir.